

Mira Danilova

*Elizabeta Angleška v igri Ferdinanda
Brucknerja (1954/55)*

Rodila se je 3. julija 1899 v Ljubljani. Njena mati in oče sta bila igralca Avgusta in Anton Cerar. V letih od 1905 do 1913 je dokončala osem razredov ljudske šole pri Sv. Jakobu v Ljubljani, v šolskem letu 1913—1914 prvi letnik ženske Obrtne šole za šivanje perila, izdelovanje oblek in vezenje, v letu 1915—1916 pa redno obiskovala enoletni trgovski tečaj na Mestnem dekliškem liceju v Ljubljani. Igrati je začela že v času prve vojne in to v očetovem Malem gledališču. V svojem uradnem življenjepisu z dne 8. julija 1947 pripoveduje, da je bila zatem v dramatični šoli pri Milanu Skrbinšku, nato v šoli, ki jo je vodilo Udruženje gledaliških igralcev in nazadnje še kot izredna učenka na ljubljanskem konservatoriju. Predvsem pa je imela — tako piše sama — »pouk pri svoji materi«. Studirala je tudi pri Ivanu Levarju. 15. avgusta 1918 je bila angažirana v ljubljanskem Narodnem gledališču. V sezoni 1925—1926 je bila na Dunaju kot redna učenka dramske igre na Akademiji za glasbo in predstavljačo umetnost (Akademie für Musik und darstellende Kunst); razred je končala v juniju 1926 in prejela zaključno spričevalo. Po Dunaju je (vse do

upokojitve) spet redno delala v ljubljanski Drami. Oktobra 1928 se je poročila s kapelnikom ljubljanskega Narodnega gledališča Antonom Neffatom. 1930 se je udeležila turneje po Jugoslaviji. 1946 je bila nameščena na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani kot honorarna predavateljica tehnike govora in dramske igre in skušala »po svojih močeh pomagati pri vzgoji dramskega naraščaja«. Kot igralka je bila upokojena 1952, vendar se ji gledališče ni hotelo odreči: iz leta v leto je sklepalo z njo dopolnilne in honorarne pogodbe in na koncu še pogodbe za posamezne vloge: oktobra 1952, avgusta 1953, za sezono 1955—1956, 1957—58, 1958—1959. Od leta 1954 do 1965 pa je bila izredna profesorica Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani in vzgojila vrsto danes najpomembnejših igralcev.

Umrla je 3. februarja 1979.

*

V počastitev njenega spomina si oglejmo vsaj njeno igralsko pot, kakor jo je narisala kritika in gledališki zgodovinarji (F. Koblar, F. Vodnik, F. Albreht, D. Moravec, F. Kalan-Kumbatovič, V. Predan, V. Pavšič-Bor in V. Kralj) in jo razdelila v tri etape.

1. Učenje in iskanje do okoli 1930

Pohvale so bile dovolj redke; v najboljšem primeru je vlogo »simpatično odigrala«, »dosegla prav lep uspeh«, učinkovala z »zunanostjo«, bila je »brhka«, je »prijetno, a precej zunanje igrala«, kazala »precejšnjo teatraličnost«, a »ni mogla dovolj ogreti«, bila »je na dobri poti k slogu igre, čeprav ji za ustvaritev odrskega lika še ne zadoščajo moči«, sicer pa je na splošno »zadovoljevala« (na pr. dialog Peter-Jacinta v sez. 1921/22). Vendar je bila enkrat tudi »odlična«, »učinkovita in zanesljiva«, njena igra je bila »harmonična«, bila je — a šele v drugem delu igre (Dva bregova) »mirna realistična postava«. Po šolanju na Dunaju pa je pokazala »velik napredek«.

2. Prebujenje in zorenje — do nekaj let pred drugo vojno

»Veseli smo, da se je igralka, ki med ženskim zborom nosi skoraj največji del bremen, po mnogih manjših uspehih dvignila tudi do velikega priznanja« in »Igralka zadnji čas vidno dozoreva ter se vedno izraziteje kaže v vrsti naših prvih igralcev« — pišeta kritika (Koblar in Vodnik) v sez. 1931/32 in 1932/33. Hvalijo jo, da »uspešno tekmuje z močnim igralcem« (Levarjem), da je v njeni

*V Malem gledališču
med prvo vojno*

*Beatrice v Goldonijevi veseloigri
»Sluga dveh gospodov« (1934/35)*

igri »toliko boreče se sile, preproste iskrenosti in človeškosti«, da svoje »značilne, močne like« »označuje s krepkimi črtami«, da je »lik zajela z zadnjo igralsko tvegavostjo«, da je med vsemi ženskimi vlogami »najbolj prepričevalna«, da so njeni liki »dosledno izvedeni«, da zna »postaviti lik scela«, da njena Nežka (Matiček se ženi) »neprisiljeno razodeva toliko ženske domačnosti in zapupnosti«, da »s krepkimi potezami poudarja erotično avanturistični značaj Jessice«, da so v njeni Veroniki (Župančič) »dve skrajnosti ženske narave« in tako naprej — vendar z večkratno opombo, da »še ne ujame mere«, da »njena igra presega verjetnost«.

3. Zrellost in zmaga — zadnja leta pred drugo vojno in takoj po nji

»Glavna oznaka njenega igranja,« zapiše kritik, »je odbranost sredstev, s katerimi igralec varuje sebe in občinstvo ter pripravlja ubranost na odru in pri gledalcu.« Zdaj zna »odkriti človeško jedro« lika in ga »dvigniti do izredne veličine in pretresljivosti«, njena igra je »poglobljena, primerno zadržana, neposredno realistična«, pribojevala se je do »psihološke tenkoslušnosti«, posrečijo se ji posebno »blesteči liki svetske gracioznosti in elegance«, enako uspešna je v glavni in epizodni vlogi. Ustvarja »z izbranimi izrazili igralske zrelosti in z nenavadno tankim posluhom za vse človeške slabosti«. Zraste v igralko, ki »zna pri nas kreirati največje število ženskih karakterjev« (M. Bor). Zna se zlit s partnerjem in potegniti za seboj v intenzivno umetniško igranje celo mojstre Levarjevega ali Skrbinškovega kova. Zdaj je »vedno močno vidna na odru«, še več, postane »središče igre« in »prekosi samo sebe«. Njen

lik v Kozakovi Lepi Vidi »je zalet iz polnega doživetja k prav tako dovršeni zunanji podobi«. (»Človek dolgo ne pozabi prizorov, kakršni so bili njena ekstaza v začetku drugega dejanja, dalje prizor z možem ob koncu istega dejanja ali pa branje pisma v četrtem dejanju. Ob nji so se uveljavili vsi trije Granti« — F. Vodnik.) In na koncu še največja pohvala: njena umetnost je »res naša gledališka umetnost«.

Hvala ji in naj jo obseva slava, ki je sonce mrtvih (Balzac).

Mira Danilova

Après les actrices Elvira Kralj et Mila Šarič (voir les articles commémoratifs dans les Dokumenti nos 30 et 31), le théâtre slovène vient de perdre la troisième et la dernière actrice de la plus ancienne génération de nos acteurs. Elle commença sa carrière d'actrice déjà à la moitié de la première guerre mondiale. L'article en sa mémoire essaie de décrire son développement d'actrice tel qu'il fut vu par les critiques les plus renommés et tel qu'ils pouvaient suivre dans les trois étapes de recherches, de maturation et de perfection artistique. Mira Danilova n'a pas obtenu seulement une renommée théâtrale solide mais elle s'est inscrite en notre histoire culturelle comme professeur remarquable de plusieurs générations d'acteurs qui lui furent confiés au Conservatoire de l'art dramatique.